

Discordia Evangelistarum nonnisi apparens est, et contra Theistas probat; quod non ex condicto sua concinnaverint Evangelia, facillime aliqui evitatis quibusvis levioribus discrepantis. Testes vero mulieres etiam Deo adhibere placuit; quid oblectaris, incredule? Illusiones mulierum prætexis, quas tu quidem somnias, at vel pia et attenta lectio Evangeliorum circa rei hujus seriem omnino dissipat. Apostolis suis apparuit redivivus; sed illa ipsa in credendo difficultas, quæ soli evidentiæ tandem cesserit, mirifice illustrat veritatem resurrectionis. Demum quam misere circa milites et discipulos hallucinantur Theistæ? illi dormierint, et simul viderint, ut testes esse possint? hi in captivitate Christi omnes profugi, et post mortem Christi præ timore cubiculo abditi, nihilominus in sepultura Christi milites armata manu fugaverint contra Præsidis imperium, contra militum reluctantiam, et contra Judæorum conatus omnes fregerint sigillum, lapidem prægrandem in silentio revolverint, corpus Christi sustulerint; quin ulla cuniculorum indicia extiterint, quin procul deinde fugerint, ut potius Hierosolymam sint ingressi? Apage nærias; et ut cum S. AUGUSTINO loquar: « cœlum tonat, taceant ranæ »!

Est jam medium fere seculum, quo a DITTON (ut testis est PATUZZIUS) ad singulare certamen provocati sunt Theistæ quoad unicum divinæ Revelationis de Christi Resurrectione argumentum oppido invictissimum; et in hunc diem ausus est nemo cum tanto pugile hac in arena congregari et confilgere: quanta dissidentia causæ, scilicet impiæ?

Obj. IV. Christus palam mortuus palam debuit resurgere, et coram Judæis ad cœlum ascendere, ut juxta scopum suæ Resurrectioni et Ascensioni præfixum suam Religionem firmaret validius, cunctis statim ab initio ceu indubam persuaderet efficacius, Judeis etiam et Sacerdotibus se videndum præbens, veritatem ac divinitatem sua doctrinæ invictè probaret.

RESP. Judæi ista objiciunt? quam imperite! numquid multa credunt in fidem unius etiam testis, uti raptum Eliæ ob testimonium unius Elisæi. Theistæ hæc oggerunt? quam inscite! Quid enim si opponat Atheus: si Deus existeret, is deberet suam existentiam tam aperte et tam universe manifestare, ut eam nemo mortalium posset in dubium vocare? Nimis ut Deus Religionem naturalem adstrueret, satis erat, illam validis quibusdam rationibus firmare, relictis licet nonnullis difficultatibus, quies Atheti et gentiles quondam abusi sunt. Ut Christianam adstrueret, satis non est, eam argumentis stabilire, quæ omne prudens dubium excludant, et quibus jam cesserit tota antiquitas Sapientiorum? Christi resurrectionem decantant feminæ, prædicant Apostoli, eloquentur milites sepulchri custodes, resciunt Principes Sacerdotum a militibus (quorum vero silentium aut mendacium pecunia emerunt) plures quingentis eamdem asserunt, et quod asserunt, innumeris ac splendidis miraculis orbi persuadent; ecce soli propemodum Judæi et horum æmuli Theistæ refragantur? quippe animo fixum est non credere, sicut nec miraculus Christi quamvis palam editis, ita nec ipsi Christo resurgentem.

Sane qui spiritum blasphemiae in Judæa gente novit penitus, is facile perspiciet eorum ludibria Christo Judæis apparenti impingenda: quis scit, num vere mortuus fuerit? num implicat reipsa vixisse Christum, ubi de cruce

fuit depositus? nonne Pilatus mirabatur, si jam obiisset in cruce? quam facile erat, eum opera Nicodemi et unguentis feminarum velut a deliquio redire ad seipsum? quin et splendor corporis et nubes lucida, quæ suscepit Christum ascendentem, eorum cavillis patuissent: quippe negassent, Christum vere ascendisse, sed spiritum nescio quem Christi forma indutum, verius spectrum aliquod aut merum phantasma. Imo sexcenta alia quamvis miserrima effugia excogitassen potius, quam fassi unquam fuissent, Christum a mortuis vere surrexisse. Expulit Christus daemonia; inferendum erat; ergo Christus est contra daemonem; sed inferebant, quod Christus sit cum dæmonie. Curavit Christus infirmos et quidem virtute miraculorum et quidem in Sabbato; concludere oportebat; hic ergo homo vere ex Deo est, qui vel in Sabbato facit opera Dei; sed concludebant, eum non esse ex Deo, qui etiam in Sabbato ab ægrorum curatione, hoc est, a miraculis se non abstinet. Inde vero quid primum magis, quam credere, perfidos id genus homines, ubi Christus a mortuis redivivus ipsis apparuerit, minime confessuros fuisse: vivit Christus, ergo resurrexit a mortuis; sed ejus oppositum: vivit, ergo mortuus non fuit. Hujus perfidiæ exemplum edidere in die Pentecostes, quo virtutem Spiritus sancti ceu ebrietatem deridebant. Mirabantur, obstupescabant, et Iesu divinitas sole clarius illucescebat; verum ad ipsam hanc lucem oculos cludebant, ut possent cavillari, quod ebrii sint Apostoli et musto pleni.

Vide Cl. DITTON, *la Religion Chrétienne démontrée par la Résurrection de N. S. J. C. Item P. ANTON. VALSECCHI O. P. Dei Fondamenti della Religione, e dei Fonti dell' Empietà*, Padua 1767.

Obj. V. Christi Vaticinium de excidio Jerosolymæ tam erat obscurum, ut illud Apostoli nec intelligerent, nec crederent. Evenit autem eversio Reipublicæ Judaicae per Titum alio longe modo, et aliis plane de causis, quam Christus prædixerat, et Christiani enarrant. Demum quis vidit, ea omnia sic contigisse in Templo et Urbe, prout hodiecum a Christicolis venditantur?

RESP. Quis scit? quis vidit? haec tota impiorum armatura est, qua Christi, Apostolorum, Evangelistarum, Sanctorum Patrum, testium in vita et in morte fortissimorum, omnium Scriptorum, Christianorum, Judæorum et Paganorum probatissimam fidem et summam auctoritatem subruere conantur; sed ausu quam ridiculo, tam infausto. Nonne Christus apertis ea verbis edocuit sèpissime: 1º. ubi de Nuptiis, quas suo Rex filio (Pater æternus suo Unigenito et Ecclesiæ ejus spōse) adornaverat, sic elocutus est: misit Rex servos suos (Joannem et ejus discipulos) ut ad Regis nuptias, ad gratiam et gloriam Iesu Christi Judæos invitarent, qui autem venire renuerunt: misit iterato alios servos, quippe Apostolos; neque hos audierunt, sed opprobriis, suppliciis et morte affecerunt eos: inde Rex iratus misit exercitus suos, famem et pestilentiam, et occidit illos latrones, civitatem autem eorum, Jerosolymam per Romanos succedit igni. 2º. Ubi sub VINEÆ parabola idem prædictus Christus: Paterfamilias, ait, plantavit vineam (Deus Synagogam) huic sepe circumdedit, intellige Dei præsidium et custodiæ Angelorum; fodit torcular in ea, hoc est, Legem tulit, quæ ex Judæis virtutes exprimeret; ædificavit turrim, Templum scilicet et in eo cultum Dei maxime sublimem; locavit eam agricolis (summis Sacerdotibus, Regibus, Scribis et

Magistratibus) ipse peregre profectus: cum vero tempus vindemiæ appropinquaret, misit servos suos Prophetas, ut fructus vineæ colligerent; sed agricolæ sive Judæi alios ejus servos cœdebant, uti Hananum, Micheam et Jeremiam; alios lapidabant, uti Zachariam filium Barachia; alios occidebant, uti Isaiam, Ezechielem et Amos: iterum misit alios servos, alios quippe et plures Prophetas, et similiter iis faciebant, uti recenti exemplo est Joannes Baptista. Filium ergo, quem habebat unicum, novissime misit; et apprehensum cum ejecerunt extra vineam et occiderunt: ideo dico vobis, ait Christus ad Judeos, quia auferetur a vobis Regnum Dei, et dabitur genti facienti fructus ejus, hoc est, non eritis vos deinceps Ecclesia, et gens Dei, indeque auferentur a vobis omnia etiam bona, quæ sunt populi Dei.

Ne vero quemquam aut ætate aut ingenio minorem ea veritas lateret, eamdem sine parabolis et apertissime et frequentissime proposuit Christus: implete, inquiens, vos nunc viventes Judæi, mensuram patrum vestrorum, qui Prophetas occiderunt; ecce enim ego mitto ad vos Prophetas, Sapientes et Legis Doctores, viros plenos Spiritu sancto (meos discipulos et Apostolos) sed ex his alios occidetis et crucifigetis, alios in Synagogis vestris flagellabitis, ut veniat super vos omnis sanguis justus ab Abel usque ad Zachariam; amen dico vobis, venient hæc omnia super generationem istam; Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis Prophetas, et lapidas eos, qui ad te missi sunt! quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluisti? Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta: O si cognovisses et tu (Jerusalem) diem visitationis tuæ (ita inter lacrymas Jesus) et quidem in die tua, qua vides, sed non agnoscis Redemptorem tuum, tametsi omnibus Messiae characteribus insignitum! Ecce propter hanc cecitatem tuam et obstinationem venient dies in te, et circumdabunt te inimici tui, Romani, vallo, et coangustabunt te undique, et ad terram prosternent te, et filios tuos, qui in te sunt, et non relinquunt in te lapidem super lapidem. Demum etiam recenset mala, famem, pestem, terræ motus, seditiones, bella, iram et furorem hostium, ac Jerosolymæ per gentes conculcationem acerbissimam, turpissimam, luctuosissimam.

Quid ad ista increduli? hucusque non nisi opprobriis et sannis, argutiis et fallacis Christi fidem invasere, atque ideo identidem egregie vapularunt. Do consilium, ut posthac feliciori marte decenter: desistant profundere libros et schediasmata, utpote nullius in hanc horam frugis aut victoriæ pro Theismo; et omnes eo intendant nervos, ut illam Christi prædictionem de Judæis (qua revelatum, Hebreos nunquam ad finem usque mundi fore in populum et veram gentem, ac nunquam reædificandum esse eorum Tempulum; in qua vero Revelatione plurimum confidit ac vere triumphat Christi Ecclesia digito ostendens, quot Judæos ubique dispersos, tot veritatis Christianæ testes nunquam defuturos) penitus subvertant: Judaicam resuscitant Rempublicam, victimas, altare et sacerdotium Aaronicum restituant, faciantque Templum illud Judæorum reædificari Jerosolymæ. Et possibile reddent Theistæ, quod ceu impossible tenet ac tradit Ecclesia; imo quod Christus ceu veritatem prædicavit, falsissimum efficient; sicque Christum, Evangelium et Ecclesiam ceu erroris et mendacii reos constituent, ac prorsus revertent. Dedi consilium, cuius executionem incredulis relinquo.

Vide MATTH. C. XXI. 33-41. MARC. XII. LUC. XX. MATTH. XXIII. 35. LUC.

XIX. 41. MATTH. XXIV. 6. LUC. XXI. 9. Atque de his omnibus quam copiose, tam crudite ac nervose disserit P. MAURUS LINDEMAYER in egregio Opere: *Die grossen Merkmale der Gottheit Jesu, Augsburg* 1767. pag. 380-467.

Obj. VI. Oracula prophetica designant Ecclesiam ejusmodi, quæ dominatur a mari ad mare, inter omnes gentes, et ad mundi finem usque: hæc vero elogia minime quadrant in Christianam Religionem, quæ pene nullos in Sina, in Persia, in America progressus fecit; aut si Evangelium Christi jam ubivis prædicatum est, juxta aliam prophetiam advenit consummatio seculi et finis mundi, MATTH. XXIV. 14.

RESP. Si nossent increduli phrasin sacræ Scripturæ, et genium idiomatis orientalis indefinite exprimentis, quod definite vult intelligi; nossent utique, quod prophetiæ de Religionis Christianæ amplitudine non ad rigorem mathematicum, sed in sensu morali sint accipiendæ. Quid tritum magis, quam veterem Romanæ mundi dominatricem audivisse, ut adeo Liber I. MACHA-BÆORUM edicat, *Romanos omnem locum possedisse consilio suo et patientia, quamvis nunquam toti mundo dominata sit Roma?* Numquid a DANIELE II. 39. Alexander dicitur imperaturus universæ terre, licet medianum ad summum partem Asiae subjicerit, et in Europa atque Africa longe minores provincias occupaverit? Quin et Prophetæ suorum verborum interpres sensu minus generali sunt elocuti: *Ibunt populi multi et dicent, venite et ascendamus ad montem Domini, ISAIAS II. 3.* Ac praeterea unde sciunt increduli, gentes hucusque necendum credentes in Christum nec deinceps credituras esse?

Denum verba Christi apud MATTHÆUM eum sensum non habent, quod, ut primum facta fuerit universis gentibus Evangelii annuntiatio, confessim sequatur finis mundi: sed eum, quod Legi Evangelicæ ad finem mundi persistiture non sit alia Lex surroganda; nec prius futura sit consummatio seculi, quam facta sit prædictio Evangelii in universo orbe.

§ III. COROLLARIA.

Quod NATHANAELI dixit PHILIPPUS, quivis sibi incredulus dictum habeat: *quem scripsit Moses in Lege, et Prophetæ, incenimus Jesum filium Joseph a Nazareth: (Joann. 1. 3.) Veni igitur, incredule, et vide, num exstet aliis quis, cui tot seculorum divina eloquia et oracula exactius convenient, quam Jesu Nazareno? veni et vide in libris, ab ævo Mosis usque ad tempus Macha-bæorum Deo aspirante exaratis, Jesum Christum, ejus mysteria, vitam et mortem in figuris, typis et titulis copiosissime, luculentissime, magnificissime præsignatum ac prædicatum!* Si vel unicus Prophetæ mortem Christi et passionem, et secuturam Judæorum abjectionem, gentium vero conversionem tam dilucide prædixisset; nonne id sumnum esset prodigium, fide in Jesum Christum prorsus dignissimum? cum vero per tredecim fere secula a diversissimis Prophetis, locis et temporibus diversissimis, ea omnia fuerint prænuntiata; quid haesitas, Hebræ, venire, videre, credere et diligere Jesum Christum, verum Messiam? et quid audes, saerilege Theista! ad quem venisti, quem vidisti, et in quem credidisti, majori nunc perfidia respueru auctorem et consummatorem fidei? Aspernaris veritatem, fidem, certitudinem et glo-

riam Resurrectionis, quam ceu fundatum nostrae Religionis ascensus Christi, descensus Spiritus sancti, mira per universum fidei Christianæ propagatio, et eventa post mortem Christi omnia demonstrarunt? Vates tibi sum: excidio Jerosolymæ et Judeorum exterminio involvendus es, et supremus vindex suea Religionis ridebit in interitu sui derisoris.

De Hebd. DANIELIS et prophetia JACOBI, vide HUETIUM in Demonst. Evangel. prop. IX. c. 8. LAMY in Apparatu Chronolog. P. II. c. 3. Item, *Preuves de la Religion*, P. III. art 2. P. FRANC. WIDDENHOFER S. J. P. I. Tom. II. de sacra Scriptura. P. THOM. HOLZKLAU S. J. Instit. Theolog. de Deo Incarn.

SECTIO V.

RELIGIO CHRISTIANA MIRIFICE PER UNIVERSUM PROPAGATA ET CONSERVATA.

§ I. PRÆCOGNITA.

I. Si Theista (quod nemini sensato, nec sibi persuadet) Prophetiarum ac Miraculorum omnium fidem impudentissime abneget; huic belle Augustinus: « Tametsi nec Prophetæ oraculis, nec miraculis Apostoli Christianæ Religionis veritatem demonstrassent; hoc unum nobis grande miraculum sufficit, quod terrarum orbis sine ulla miraculis crediderit »; hoc est, quod resipuerit orbis sive ab idolorum cultu, sive a legalium observantia, nec resipuerit credendo solum, sed novum vitæ genus cœperit in lacrymis, in humilitate, in pœnitentia, in castitate, in constanti simul et placida injuriarum, cruciatuum ac mortis etiam perpessione. Si Judei abhorreant a Christiana Religione, eo quod Christiani (prout in suis libris sepius conquisti sunt) nullos Prophetas, nulla miracula, nullas rerum mirabiles habent conversiones, tametsi Christum magnum Regem et magnifica de Messiae triumphis illa Veteris Testamenti vaticinia predicent, nullos tamen regii munera actus recitare possint, quibus ante Christum Judeorum Respublica per tot secula gloriabatur; his longe plura et majora singularis providentiae Christi erga suam Ecclesiam, quam olim erga Synagogam, argumenta exhibemus, in effusione donorum Spiritus sancti in primos Christianos, in mirabili propagatione Evangelii, in efficacia incredibili doctrinæ Christianæ, in Martyrum constantia, in cessatione Oraculorum, in fatis Reipublicæ Judaicæ, in mortibus Cæsarum, qui persecuti sunt Religionem Christianam, in triumphis denique Ecclesie contra internos externosque hostes semper incolumis. Quæ sane beneficia Christi illis quondam genti Judaice collatis tanto sunt augustiora, quanto præstant terrenis spiritualia, tantoque illustriora, quanto terra Chanaan majus et magnificentius theatum est Orbis universus.

II. Inter innumera gravissimaque fidei impedimenta stabat, persistebat

et crescebat Christi Religio non sine prodigo omnium maximo. Christum prædicat PETRUS, et appositæ sunt in die illa animæ circiter tria milia. Alia vice quinque millia suscepserunt baptismum regenerationis. De reliquis testatur Lucas, quod creverit numerus discipulorum in Jerusalem valde, et multa etiam turba Sacerdotum obediverit Evangelio. Magis autem in dies augebatur credentium multitudo virorum ac mulierum, ut statim initio facile quindecim millia conversorum ad Christum Judeorum Baronius recenseat. Quid sancti Apostoli per universum orbem ac præprimis S. PAULUS in plurimis gentibus ad plantandam et amplificandam Christi fidem effecerint, verbis vix exprimi potest. PETRUS Ecclesiam fundavit Antiochenam ad Orientem, et versus Septentrionem Ecclesias Ponti, Cappadociæ, Bithyniæ et Illyrici; versus Meridiem Ægyptum, Arabiam, Æthiopiam et Africam Christi fide per MARCUM collustravit, cuius lucem ipse in Occidentem intulit.

Roma adeo sub dirissima tyrannie NERONIS per quadriennium, DOMITIANI per biennium, et TRAJANI per plures annos redundavit a Christianis. Atque inde ab ævo Apostolico multo magis effloruit Christi Religio altero et tertio seculo æræ Christianæ, frustra ringentibus furii Trajani, Adriani, M. Aurelii, L. Veri, et Severi, ad usque CONSTANTINUM M., a quo tandem tempore in omnium fere Regum ac Imperatorum coronis Crux Christi, antehac scandalum et stultitia, præ omnibus gemmis resplenduit. Facile igitur demonstrare est, quod ex ista Christianæ fidei propagatione ac conservatione contra Judæos et Incredulos mire eluceat Virtus Dei; maxime si spectentur Doctrina, Doctores, Media et Obstacula Christianæ Religionis.

Vide ACTA APOST. C. II. V. VI. JUSTINI Dialogum cum Tryphone. IRENEI Librum I. c. 3. TERTULLIANI Apologeticum c. 37. OROSII L. VII. c. 22. SOZONIUM L. II. c. 5.

§ II. THEMATA.

I. Doctrina Religionis Christianæ nonnisi per Omnipotentis dexteram ita propagari potuit.

PROBATIO. Religio Christiana sive in dogmatibus fidei, sive in præceptis morum e diametro opposita fuit et Paganismo et Judaismo. Attamen quæ Legem Mosaicam, pro qua multoties copiosus Judeorum sanguis profluxerat, conveltebat; quæ Deum a Judæis adorandum proponebat hominem ab iisdem Judæis probrosa nece sublatum; quæ totius gentis correxit errores circa Messiam, quem ceu potentissimum Regem et gentium Domitorem illa exspectaverat; eam Religionem tam Judæis ingratis intra paucos annos plura Judeorum millia profitebantur. Attamen Religio, quæ Polytheis unicum Numen, et Idololatri verum unius Dei cultum ita proposuit, ut simul edoceret, sacrilege impendi Dei nomen et honores Jovi, Mercurio, Apollini, Veneri et Dianæ; hos totidem fuisse monstra hominum de utroque sexu, quibus error et superstitionis templo et vota nuncupassent; eosdem æternis inferorum ignibus cremari, ubi et eorum adoratoriis sedes præparata sit, nisi præteriti temporis ignorantias et delicta pari ad crimen pœnitentia eluant. Religio, inquam, quæ arrogantibus philosophis summam animi demissionem; hominibus famæ ac divitiis inhantibus sui abnegationem et